MONITOR

Na R. P. 1777.

Nro: XXIV.

Dnia 22. Marca.

Actum praeclarè cum iis est, quorum virtus nec oblivione eorum, qui sunt, nec reticentiâ posterorum sepulta esse poterit. Cic.

KToś tam, iako pisze *Montanus*, kupił był szafir w Rzymie, z tym warunkiem, aby mu wolno było probę z nim uczynić; uczyniono więc probę, tłukąc go młotem ze wszystkich sił na kowadle, ktore oboie się skruszyły, bez

naymnieyſzego uſzczerbku koſztownego kamienia. *Szafir* żadną mocą młotow nie ſkruſzony, ſymbolicznym ieſt znakiem nie śmiertelney chwały, ktorą ſobie wielcy w boiu y w pokoiu Mężowie czynami ſwemi nabyli. Szafir ten daleko mocnieyſzy, pod ſamym nawet rownaiącey wſzyſtko, y w śmiertelny proch obracaiącey śmierci młotem, nie ſkruſzony zoſtawa. Niech ſię kruſzą, niech niſzczeią, y w niepamiętny proch oni rozſypuią, ktorych *nullis nota Quiritibus ætas per tacitum fluxit*, tym ſamym żalu y opłakania godni, że ani w piſmach czytać o nich będą, ani potomność o nich uſłyſzy, żyli bowiem iakby nie byli: śmierć wielkich Oyczyzny Obywatelow, nieśmiertelności ieſt rodzicielką, iakoż w ten czas Mężowie wielcy żyć zaczynaią, gdy życie kończą; w ten czas w pamięci ludzkiey powſtaią, gdy z świata zchodzą. Zdaniem bowiem *Cycerona*: nie to życie zwać życiem trzeba, ktore ſię w ciele y w duſzy zawiera, ale to życie życiem,

ciem, ktore kwitnie w pamięci wszyst-kich wiekow, ktore potomność krzepi y iakoby odradza, na ktorę sama nawet wieczność nieustannie patrzy. a) Dobrze o *Lipsyuszu* napisał *Ericus Puteanus:* iak wielkiego był umysłu, iak łaskawy, sprawiedliwy, pobożny, dopierośmy to poznawać poczęli, gdy przez śmierć nam był wydarty, iuż bardziey nasz, iże był; iuż, że prawdę rzekę, żyiący, że martwy y ostygły. b) *Epaminondas*, ow sławny Wodz *Thebański*, w bitwie pod *Mantineą* ranny, y śmierci iuż bliski, gdy zbitych y rozproszonych nieprzyiacioł, à swoich zwycięzcami bydź zrozumiał, zawołał; »nie koniec życiu memu, ale lepszy y »znakomitszy początek przyszedł, te»raz się bowiem *Epaminondas* wasz rodzi,

a) *Non vita hæc dicenda est, quæ corpore ac spiritu continetur, illa inquam, illa vita est, quæ viget memoriâ sæculorum omnium, quam posteritas alit, quam ipsa æternitas semper intuetur.* Cic.

b) *Quantus ille fuerit animo, quàm benignus, iustus, pius, tum demùm intelligere cæpimus, postquam ereptus est: iam magis noster, quia fuit; iam, ut verè dicam, vivus, quia extinctus.*

dzi, gdy tak umiera. *c)* Cnota bowiem, według Autora *Argenidy*, iako też sumnienia prawego nie skażona poczciwość, y wdzięczney potomności pamięć, Mężom zacnym sowitą iest nadgrodą. *d)* Y takim to Duszom zupełne w Elizeyskich polach nieśmiertelności dziedzictwo, *Mantuański* Wieszcz zapisał:

Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi,
Quique Sacerdotes casti, dum vita maneret,
Inventas aut qui vitam excoluêre per artes,
Quique sui memores alios fecêre merendo:
Omnibus his niveâ cinguntur tempora vittà. e)

To iest.

Tu hufce Mężow, ktorzy dla Oyczyzny rany
Odnieśli: tu Kapłani, co niepokalany
Zy-

c) *Non finis vitæ meæ, sed melius & auctius initium advenit, nunc enim vester* Epaminondas *nascitur, quia sic moritur.*

d) *Virtus, & conscia recti mens, gratæque posteritatis memoria, Viris fortibus summa merces est.* Barcl. l. 2. Arg.

e) Virg. *lib. 6. Aeneid. V.* 660.

Żywot wiedli: lub ktorzy na naukach
długi (zasługi
Czas trawili potrzebnych: lub co przez
Pamięć sobie u innych ziednali: ci
zgoła
Wszyscy maią zkrążone śnieżną bindą
czoła.

Patavinus Herkulesa na stosię ognistym złożonego, tym symbolicznym ozdobił napisem: *ex morte perennitas.* z śmierci nieśmiertelność. Tych nieśmiertelności Fenixow y *Seneka* wysławia: Jaż to [mowi on] nad *Herkulesem* płakać będę, że żywcem się pali: albo nad *Regulusem*, że go tyle wskroś gwoździ przebiia: albo nad *Katonem*, że ranę swoią powtornym odnawia sztychem? Wszyscy ci za małym czasu nakładem znaleźli, iakoby się wiecznemi stali, y z śmierci przeszli do nieśmiertelności. *f*) Tak, wielu po śmierci z popio-

f) *Ego Herculem fleam, quod vivus uritur: aut Regulum, quod tot clavis configitur: aut Catonem, quod vulnus suum iteravit? Omnes isti levi temporis impensâ invenerunt, quomodò æterni fierent: ad immortalitatem moriendo venerunt.* Sen. de *Tranquill. animi*, c. 15.

popiołow swych martwych na nowe życie powstaiąc, y w zwycięskie nieiako wzrastaiąc palmy, nucić sobie z *Wenuzyńskim* Łabędziem mogą:

Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam, usque ego posterâ
Crescam laude recens. Hor. *lib. 3. Lyr:*
Od 30.

Nie cały umrę, nie tak mię śmierć zgniecie,
Bym nie żył częścią znacznieyszą na świecie:
Ni mię tak zgładzi Libityna cale,
Bym nie miał ożyć w wiekopomney chwale.

Prawdziwy bowiem y prawy Oyczyzny Obywatel, iako mowi *Strada*, acz wielkim był miany dokąd stał, w upadzie iednak y poległy, iako obalona y rozrzucona ściana, większym się bydź pokazał. *g]*

Qui

g) *Magnus licet habitus fuerit ante, dum staret, in casu tamen ac iacens, ceu prostratus disiectusque paries, major apparuit.* Fam. Strada *lib. 1. de bell. Belg.*

Qui cadit magnus, iacet ille magnus,
Non premit fortem, celebrat ruina,
Vulnus armatum decorat cadaver. h)

Tym nad pospolite rozumienie po śmierci żyiącym, y w ten czas naybardziey przytomnym, gdy nie są przytomni, nieśmiertelności Dziedzicom, to się przystosować y słusznie może, co tam niegdyś o podobnych w Oyczyźnie naszey Mężach, *Sarmacki* w pieniach swoich zanucił *Horacyusz*:

Quem sui raptum gemuêre Cives,
Hic diu vixit. Sarb. 2. Od 2.

Kto śmiercią wprawił w żal Obywatele,
ten żył lat wiele.

Idźcież więc w ślady wielkich Przodkow swoich, nie mnieysze Dusze!

Ite

h) *Jac.* Baldè *è S. I. Od.* 19.

Ite nunc fortes, ubi celsa magni
Ducit exempli via, ſuperata tellus.
ſydera donat. i)

Idźcież iuż mężni, gdzie wielkiego droga
Przykładu wiedzie, ieżeli dla Boga
Swiat zwyciężycie, zwycięſtwo wam ziemi
da bydź wiecznemi.

i) Bòéthius *lib.* 4. *de* Conſol. *Phil. metro VII.*